

Brüssel, 5.12.2013
COM(2013) 859 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Seitsmes aruanne Euroopa Liidu liikmesriikides katseteks ja muudel teaduslikel eesmärkidel kasutatud loomi käsitleva statistika kohta

{SWD(2013) 497 final}

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Seitsmes aruanne Euroopa Liidu liikmesriikides katseteks ja muudel teaduslikel eesmärkidel kasutatud loomi käsitleva statistika kohta

I. SISSEJUHATUS

Käesoleva aruande eesmärk on esitada vastavalt 24. novembri 1986. aasta direktiivi nr 86/609/EMÜ¹ (katseteks ja muudel teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta) artiklile 26 statistilised andmed Euroopa Liidu liikmesriikides 2011. aastal² teaduslikel eesmärkidel kasutatud loomade arvu kohta.

Aastatel 1994³ ja 1999⁴ avaldatud kahes esimeses statistilises aruandes, mis koostati vastavalt eespool nimetatud direktiivile ning mis hõlmasid vastavalt 1991. ja 1996. aastal kogutud andmeid katseloomade kohta, oli statistiline analüüs esitatud piiratud kujul, kuna puudus ühtne süsteem, mille alusel liikmesriikides kasutatud katseloomade kohta andmeid esitada. 1997. aastal jõudsid liikmesriikide pädevad asutused ja komisjon kokkuleppele, et järgmiste aruannete jaoks esitatakse andmed kaheksa ühtlustatud tabeli kujul. Aastal 2007 avaldatud viies statistiline aruanne⁵ hõlmas esmakordselt andmeid, mis koguti 2004. aastal liitunud kümnes uues liikmesriigis. 2010. aastal avaldatud kuues statistiline aruanne⁶ andis ülevaate 27 liikmesriigis 2008. aastal kasutatud loomade arvust.

Seitsmes statistiline aruanne sisaldab kõigis 27 liikmesriigis 2011. aastal kogutud andmeid (v.a Prantsusmaa, kes esitas andmed 2010. aasta kohta).

Dokumendile „Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile – Seitsmes aruanne Euroopa Liidu liikmesriikides katseteks ja muudel teaduslikel eesmärkidel kasutatud loomi käsitleva statistika kohta” on lisatud komisjoni talituste töödokument.

II. ESITATUD ANDMED JA ÜLDHINNANG

II.1. Liikmesriikide esitatud andmed

2008. aastal esitasid kõik 27 liikmesriiki andmed kokkulepitud kujul. Andmete kvaliteedikontrolli käigus ilmnesid mõned väikesed vead, kuid üldhindamine näitas, et 2011. aastal esitatud andmete kvaliteet oli nõuetekohane.

Iga liikmesriigi andmed eraldi on esitatud komisjoni talituste töödokumendis.

II.2. Üldine hindamine

Tuleb märkida, et see on viimane kord, kus loomade kasutamise andmeid kogutakse vastavalt direktiivi 86/609/EMÜ nõuetele. Kõnealune direktiiv on asendatud direktiiviga 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta ning andmete esitamise ja avaldamise kord on alates 10. maist 2013 täielikult muutunud.

Erinevuste tõttu aruandeaastas ja seetõttu, et liikmesriikide arv on aastate jooksul kasvanud, ei ole võimalik teha täpseid kvantitatiivseid järeldusi loomade katsetes kasutamise arengu kohta ELis. Siiski on käesolevas aruandes võrreldud mõningaid suundumusi ning osutatud olulistele muudatustele katseloomade kasutamises.

¹ EÜT L 358, 18.12.1986, lk 1.

² Välja arvatud üks liikmesriik, kelle aruanne hõlmab 2010. aastat.

³ KOM(94) 195 (lõplik).

⁴ KOM(1999) 191 (lõplik).

⁵ KOM(2007) 675 (lõplik).

⁶ KOM(2010) 511 (lõplik/2).

2011. aastal direktiivi kohaselt käesoleva aruande jaoks kogutud andmete põhjal on Euroopa Liidus katsetes ja muudel teaduslikel eesmärkidel kasutatud loomade koguarv peaaegu 11,5 miljonit (Prantsusmaa andmed pärinevad 2010. aastast). See arv on üle poole miljoni võrra väiksem kui ELis kasutatud katseloomade arv 2008. aasta aruandes.

Nagu nähtub ka eelmistest aruannetest, moodustavad närilised koos küülikutega 80 % kõikidest ELis katseteks kasutatud loomadest. Kõige tavalisem katseloomade liik on hiired, kes moodustavad 61 % katseloomade koguarvust, neile järgnevad rotid (14 %).

Nagu varasematelgi aastatel, oli teine enim kasutatud loomade rühm kõigusoojased loomad (peaaegu 12,5 %). Kolmas suurim kasutatud loomade rühm olid linnud, kes moodustasid üldkasutusest 5,9 %.

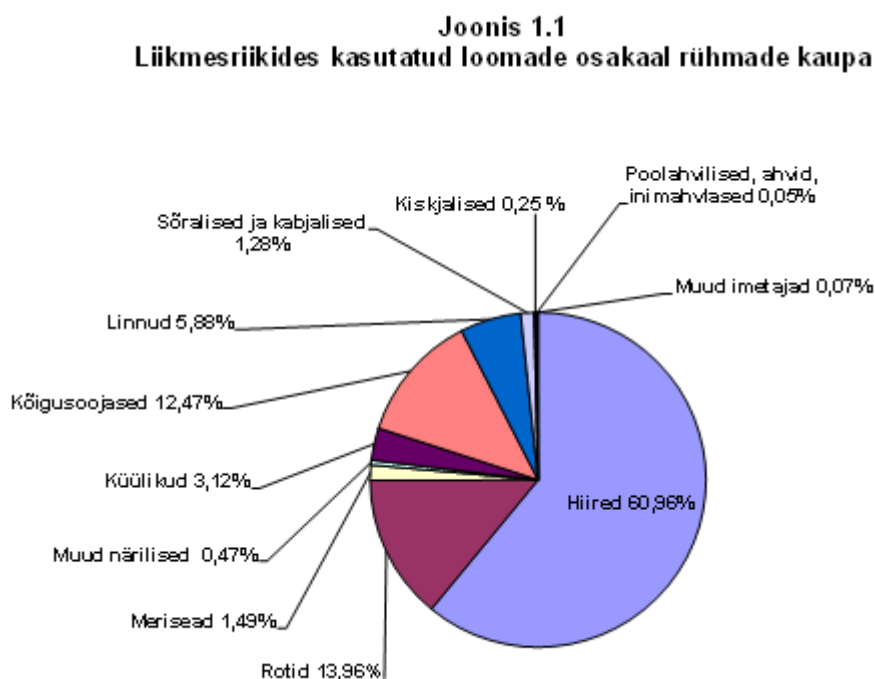
Sarnaselt eelmise kolme statistilise aruande andmetega ei ole ELis ka 2011. aastal kasutatud katsetes inimahvlasi.

III. TULEMUSED

III.1. Tulemused ELi tabeli 1 põhjal: loomade liigid ja arvud

III.1.1. Tabelis 1.1 esitatud andmete töötlemine ja tõlgendamine

Hiired (60,9 %) ja rotid (13,9 %) olid konkurentsituult kõige enam kasutatud liigid.

Närilised koos küülikutega moodustavad 80 % katsetes kasutatud loomade koguarvust. Teine enim kasutatud loomade rühm oli kõigusoojased loomad, nimelt roomajad, kahepaiksed ja kalad (12,4 %), ning seejärel linnud (5,9 %).

Sõraliste ja kabjaliste rühm, kuhu kuuluvad hobused, eeslid ja ristandid (kabjalised), sead, kitsed, lambad ja veised (sõralised), hõlmas üksnes 1,2 % liikmesriikides kasutatud katseloomadest. Kiskjalised (sh koerad ja kassid) moodustasid 2011. aastal katseteks kasutatud loomade koguarvust 0,25 % ning ahvilised 0,05 %.

III.1.2. Võrdlus eelmiste aruannete andmetega

Käesoleva aruande eesmärk on teha kindlaks, kas on toimunud olulisi muutusi eri liikide kasutamisel. Siiski tuleks mees pidada, et eelmiste aruannetega ei ole täpseid võrdlusi võimalik

teha, kuna Prantsusmaa esitas kõigis, välja arvatud ühes varasemas aruandes andmed muu aasta kohta kui teised liikmesriigid.

1996., 1999., 2002., 2005., 2008. ja 2011. aastal katseteks kasutatud loomarühmade osatähtsuse võrdlus

Loomad rühmade järgi	1996(*)	1999	2002(**)	2005(***)	2008(****)	2011(*****)
närilised-küülikud (%)	81,3	86,9	78,0	77,5	82,2	80,0
kõigusoojased loomad (%)	12,9	6,6	15,4	15	9,6	12,4
linnud (%)		4,7	5	5,4	6,4	5,9
sõralised ja kabjalised (%)		1,2	1,2	1,1	1,4	1,2

(*) 14 liikmesriiki esitasid 1996. aasta andmed, üks 1997. aasta andmed.

(**) 14 liikmesriiki esitasid 2002. aasta andmed, üks 2001. aasta andmed.

(***) 24 liikmesriiki esitasid 2005. aasta andmed, üks 2004. aasta andmed.

(****) 27 liikmesriiki esitasid 2008. aasta andmed, üks 2007. aasta andmed.

(*****) 27 liikmesriiki esitasid 2011. aasta andmed, üks 2010. aasta andmed.

Eespool esitatud tabelist on näha, et näriliste ja küülikute osakaal kõigub 80 % kandis. 1996., 2002., 2005. ja 2008. aastal oli katseteks kasutatud kõigusoojaste loomade osakaal 9,6–15 %. Aastal 1999 oli see näitaja aga tunduvalt väiksem, nimelt 6,6 %. 2011. aastal suurenes viimase aruandega võrreldes kõigusoojaste loomade kasutamine, kuid nende osakaal mahub siiski vahemikku 9,6–15 % katseloomade üldarvust.

Kolmanda suurema rühma moodustanud lindude osakaal näib olevat pärast 2008. aastat teatavale tasemele püsima jäänud. 2011. aastal vähenes esmakordselt katsetes kasutatud lindude arv (rohkem kui 88 000 võrra). Kabjaliste rühma (hobused, eeslid ja ristandid) ning sõraliste rühma (sead, kitsed, lambad ja veised) osakaal kõigub 1 % ringis.

Uute liikmesriikide, st Bulgaaria ja Rumeenia andmete lisamisel alates 2005. aastast katseloomade koguarv ei suurenenud. Vastupidi, 2008. aasta aruandest ilmnes selle vähenemine ja kõnealune langustendents jätkus ka 2011. aastal (rohkem kui 500 000 looma võrra). Mõne üksiku liigi kasutamine on siiski kasvanud.

Selgelt on suurenenud viit liiki katseloomade üldarv (25-st liigist, kelle kohta andmed esitati). Muude liikide puhul on täheldatud netovähendamist.

Suurimat kasvu võrreldes 2008. aastaga on näha kalade (310 307) ja küülikute (25 000) puhul. Vähem kasutatud liikide puhul (keda loendatakse tuhandetes) on suurenenud loomarühma „muud kiskjalised” (2 129), hobuste, eeslite ja ristandite (710) ning muude imetajate (2 184) kasutamine.

Kõige suuremat langust tavalisemate katseloomade kasutuses täheldati 2011. aastal rottide puhul (vähenenud rohkem kui 500 000 looma võrra). Samas suurusjärgus on vähenenud ka hiirte kasutamine (122 876). Samuti on oluliselt vähenenud rühma „muud linnud” (üle 85 000) ja merisigade (49 401) kasutamine.

Selgelt on vähenenud poolahviliste ja ahviliste kasutamine. Proportsionaalselt on kõige olulisemal määral vähenenud poolahviliste kasutamine (1 178 võrra, st 94 %). Uue Maailma ahvide koguarv on vähenenud 904-lt 2008. aastal 700-le 2011. aastal (22,5 %) ning ka Vana Maailma ahvide kasutamine on vähenenud (7 404-lt 5 312-le, st 28 %).

Inimahvide kasutamisest ELis ei ole teatatud 1999. aastast saadik.

Liikmesriigid on esitanud jaotusi kategooria „Muu” all järgmiste liikide kohta.

Muud närilised: kõrbehiired, Vana Maailma hüpiklased (*Jaculus jaculus*), villakhiired, koprad, maaoravad, hamstrid, hallhamstrikud (*Cricetulus migratorius*) ja eri liiki hiired.

Muud kiskjalised: zooloogilisteks ja ökoloogilisteks uuringuteks kasutatud looduslikud liigid, nt rebased, mägrad, hülged, saarmad ja tuhkrud.

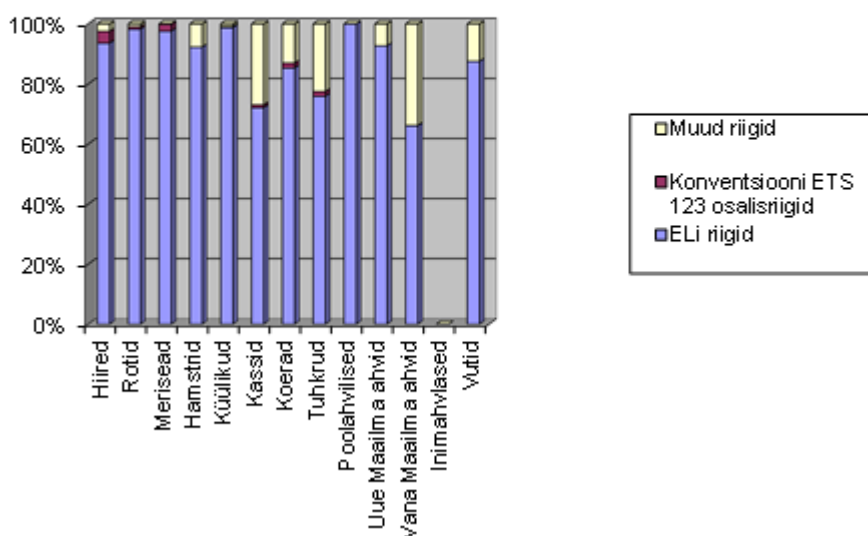
Muud imetajad: metssead, nahkhiired ja karihiirlased, laamad, mutid, euroopa piisonid ja punahirved.

Muud linnud: peamiselt jaapani põldvutid (*Coturnix japonica*) ja nurmvutid, kodulinnuliigid ja sebra-amadiinid, kanaari koldvindid (kanaarilinnud), papagoilised ja põllumajandustootmises kasutatavad linnuliigid nagu kodukana (*Gallus gallus domesticus*).

III.2. Tulemused ELi tabeli 1 põhjal: katseteks kasutatud loomade päritolu

Joonisel 1.2 on esitatud loomade aruandekohase päritolu protsent liikide kaupa. ELi standardtabelite kohaselt peab päritolu teatama üksnes teatavate valitud loomaliikide puhul.

Joonis 1.2: liikide päritolu

Jooniselt on näha, et enamik 2011. aastal kasutatud loomaliike pärineb ELi loomakasvatusekeskustest. Teatavad liigid, näiteks kassid, koerad, tuhkrud ja Vana Maailma ahvid pärinesid nii ELis kui ka väljaspool ELi asuvatest kasvatusekeskustest.

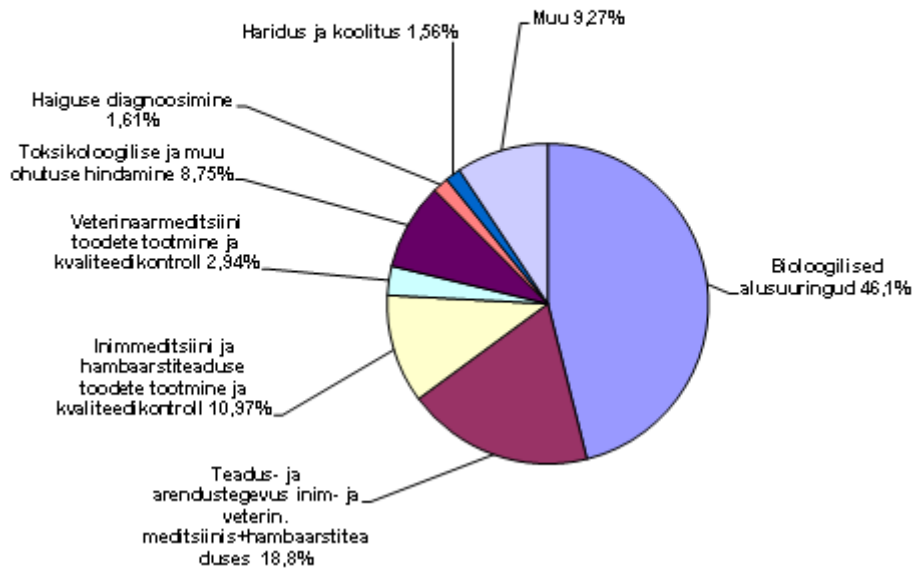
Joonisel 1.2 näidatud liikide päritolu andmed on üsna sarnased varasemate aruannete andmetega, st selgelt eelistatakse loomi, kes on kasvatatud ELis. Suurenenud on ELi päritolu koerte (enne 72 %, nüüd 85 %), tuhkrute (enne 71 %, nüüd 76 %) ja Vana Maailma ahvide (enne 54 %, nüüd 66 %) kasutamine. Vähenenud aga on ELi päritolu Uue Maailma ahvide (99 %-lt 92 %-le) ja ELis kasvatatud vuttide (96 %-lt 87 %-le) kasutamine.

III.3. Tulemused ELi tabeli 2 põhjal: katsete eesmärgid

Rohkem kui 60 % loomadest kasutati teadus- ja arendustegevuseks inimmeditsiini, veterinaarmeditsiini, hambaarstiteaduse ja bioloogia alusuuringute valdkonnas (joonis 2). Inimmeditsiinis, veterinaarmeditsiinis ja hambaarstiteaduses kasutatavate toodete ja seadmete tootmiseks ja kvaliteedikontrolliks kasutati 14 % katseloomade koguarvust. Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamine hõlmas 8,75 % katseteks kasutatud loomade koguarvust.

Muudel eesmärkidel tehtud katsetes kasutati 9 % loomadest ja see hõlmas suurt hulka mitmesuguseid katseid järgmistes valdkondades: viroloogia, immunoloogia monoklonaalsete ja polükloonaalsete antikehade tootmiseks, loote ja ema füsioloogiline vastasmõju hiirte transgeenikas, vähiravi, farmaatsiaalased teadusuuringud ja arendustegevus, kombineeritud ravimite katsetamine ja geneetika.

Joonis 2
Katsete eesmärk

Kõige suurem muutus alates 2008. aastast on see, et inimmeditsiini, hambaarstiteaduse ja veterinaarmeditsiini valdkonna teadus- ja arendustegevuseks kasutatud katseloomade arv on sarnaselt ajavahemikuga 2005–2008 vähenenud. Seekordne vähenemine oli 22,8 %-lt 18,8 %-le (loomade arv vähenes 575 518 võrra). Kalade kasutamine on vähenenud 62 000 võrra ja kategooriasse „muud linnud” kuuluvate lindude kasutamine 41 500 võrra. Samas on järsult kasvanud bioloogilistes alusuuringutes kasutatud loomade osakaal (38 %-lt 46 %-ni, st 715 519 looma võrra). Nii bioloogia alusuuringud kui ka inim- ja veterinaarmeditsiini teadus- ja arendustegevus on kaugelt kõige suurema teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade arvuga valdkonnad ELis.

Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud katseloomade osakaal on 8,75 % koguhulgast. See hõlmab käesolevas aruandes 1 004 873 looma.

Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud loomade arvu vähenemine on pärast 2008. aasta aruannet olnud tagasihoidlik, kuid see näitaja on siiski vähenenud 37 280 looma võrra.

Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud katseloomade osakaal oli 2002. aastal 9,9 %, 2005. aastal 8,2 %, 2008. aastal 8,7 % ning käesolevas aruandes 8,75 %, mis näitab kõnealuse valdkonna stabiilset suundumust.

Meditsiinis, veterinaarmeditsiinis ja hambaarstiteaduses kasutatavate seadmete tootmiseks ja kvaliteedikontrolliks kasutatud loomade arv on kahanenud ligikaudu 192 000 looma võrra. Vaatamata üldisele vähenemisele, on inimmeditsiinis ja hambaarstiteaduses kasutatavate toodete ja seadmete tootmise ja kvaliteedikontrolli jaoks kasutatud küülikute arv suurenenud rohkem kui 81 000 looma võrra.

Alates 2008. aastast on oluliselt suurenenud nende hiirte (521 000) ja kalade (324 000) arv, keda kasutati rohkearvuliselt bioloogilistes alusuuringutes.

Samuti on suurenenud kategoorias „muud katsed” kasutatud kalade (üle 83 000) ja lindude (üle 10 000) arv.

Bioloogilistes alusuuringutes kasutatud hiirte arvu suurenemise kohta märkisid liikmesriigid, et see oli tingitud rohkematest teadusuuringutest, kus kasutati transgeenseid hiiri erinäidistena näiteks silmauuringute, luude ainevahetuse ja viljakuse valdkonnas. Tehti järgmist liiki

uuringuid: LD50, ED50, tõhusus- ja immunogeensusuuringud, neuroteaduse ja immunoloogia valdkonna uurimused, kasvajate füsiopatoloogiliste mehhanismide uurimused ja teadustöö, et saada kogemusi haiguste toimemehhanismide kindlaksmääramiseks ravi eesmärgil.

Suurema arvu kalade kasutamist alusuuringute valdkonnas seostati uurimistega kalakasvatuse, geneetika, molekulaarbioloogia, vähiuurimuste, füsiopatoloogia ja diagnostika valdkonnas. Kalu kasutati ka neuroloogias, südame-veresoonkonna uurimustes ning nende südamerakkude bioenergeetiliste omaduste tõttu.

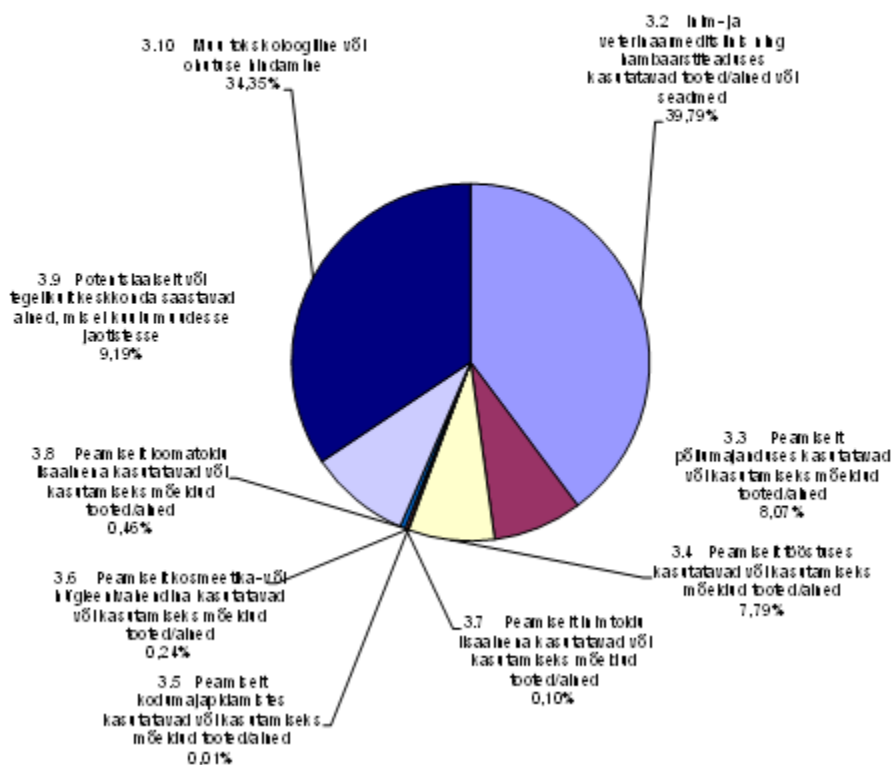
Kategoorias „muud katsed” kasutatud kalade arvu suurenemine oli seotud biotsiidide ühekordse katsetamisega ja mõne keskkonnas tavalise liigi telemeetrilise jälgimisega. Mõned liikmesriigid kasutavad selle kategooria raames üksnes kalu ka vaktsiiniuurimusteks.

III.4. Tulemused ELi tabeli 3 põhjal: toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamine toote või lõppfaasi kaupa

Eri toodete või võimalike keskkonda saastavate ainete testimise puhul toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud katseloomade arv on 1 004 873, mis moodustab vaid 8,75 % 2011. aastal teaduslikel eesmärkidel kasutatud loomade üldarvust.

Sellest üldarvust on inimmeditsiini, veterinaarmeditsiini ja hambaarstiteaduse valdkonna toodete või seadmete toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamisel kasutatud katseloomade osakaal 39,8 % ning tegemist on seega katseloomade suurima kasutusvaldkonnaga. Tööstus- ja põllumajandustoodete toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud katseloomade arv moodustab 15,9 % toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud loomade arvust. Kolme toodete/ainete rühma (inimtoidu lisaainetena, kosmeetikas või kodumajapidamises kasutatavad ained) toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud katseloomade osakaal on võrreldes teiste tooterühmadega väga väike (0,35 %). Muudes valdkondades toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud loomad moodustasid katseloomadest 34,3 % ning kõnealune valdkond on seega kasutatud loomade arvu poolest suuruselt teine.

Joonis 3
Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud loomade arv

Võrreldes 2008. aastaga on vähe muutunud tööstusele ja põllumajandusele suunatud toodete toksikoloogilistes testides kasutatud loomade arv, kuid netokasv on toimunud keskkonna võimalike saasteainete uurimiseks kasutatud katseloomade arvu puhul. See arv on kasvanud umbes 65 000-lt ligikaudu 92 000-ni.

Võrreldes 2008. aastaga võib täheldada loomatoidu testimisel kasutatud katseloomade arvu märkimisväärset vähenemist – 54 000-lt 4 600-le, mis on rohkem kui kümnekordne vähenemine; samuti on vähenenud kosmeetika- ja hügieenitoodete valdkonnas kasutatud loomade arv (1 960-lt loomalt 90 loomale). Seda on oluline rõhutada, kuna ELis kehtib alates 2009. aastast kosmeetika ja kosmeetikatoodete koostisainete loomadel katsetamise keeld.

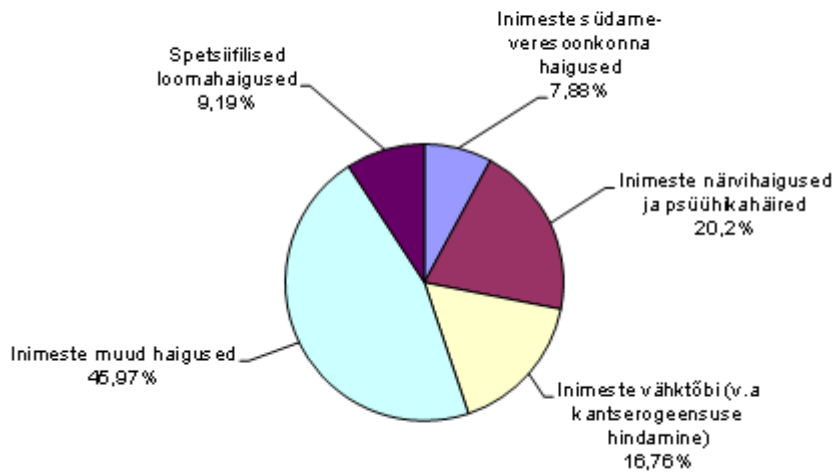
Märkimisväärselt on aga suurenenud toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud loomade arv – 223 000-lt 345 000-ni (umbes 122 000 looma ehk 54 % võrra). Selle näitaja suurenemist täheldati ka 2008. aasta aruandes. Liikmesriigid on teatanud, et kõnealuse kategooria raames kasutatakse loomi ainevahetuse uuringutes ja prekliinilistes teadusuuringutes, ainete ja toodete katsetamisel inim- ja veterinaarmeditsiinis ning teratoloogiauringutes. Neid kasutatakse ka muudesse kategooriatesse lisamata veesegroogsete peal tehtavatel mürgisuse uuringutes, testides LD50 ja ED50, pürogeensuse katsetes ning vetikate biotoksiinide ja muude toidu saasteainetega seotud katsetes.

III.5. Tulemused ELi tabeli 4 põhjal: haiguste uurimisel kasutatud katseloomad

2011. aastal moodustas nii inimeste kui ka loomade haiguste uurimiseks kasutatud loomade arv ligikaudu 57,5 % katseteks kasutatud loomade koguarvust. Inimeste haiguste uurimiseks kasutatud katseloomad moodustavad rohkem kui 90 % kõigi haiguste uurimiseks kasutatud katseloomade koguarvust (vt joonis 4.1).

Joonis 4.1
Haiguste uurimiseks kasutatud loomade osakaal

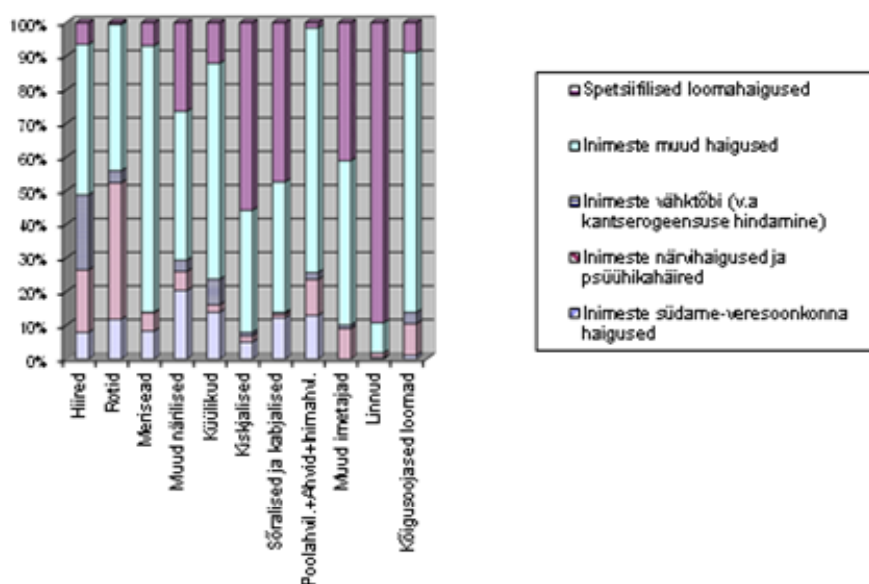

2011. aastal kasvas inimeste ja loomade haiguste uurimiseks kasutatud loomade koguarv veidi rohkem kui 276 000 võrra. Loomade kasutamine loomahaiguste eriuuringuteks 2011. aastal on alates 2008. aasta aruandest püsinud suhteliselt muutumatuna (2008. aastal vähenes see 50 %). Peaaegu 22 500 võrra on vähenenud kasutatud kõigusoojaste loomade arv.

On oluline märkida, et südame-veresoonkonna haiguste uurimiseks kasutatud katseloomade arv on suurenenud rohkem kui 115 000 võrra ja inimeste vähktõve uuringutes kasutatud loomade arv rohkem kui 250 000 võrra. 2008. aastaga võrreldes on rohkem kasutatud ka koeri (kokku üle 1 000), muid kiskjalisi (umbes 500), muid imetajaid (pisut üle 300) ja muid linde (üle 2 500).

Samas on haiguste uurimiseks kasutatud rottide arv vähenenud rohkem kui 250 000 looma võrra.

Joonis 4.2
Kasutatud loomarühmade osakaal haiguste uuringute liikide kohta

Joonisel 4.2 näitab iga tulba ülaosa spetsiifiliste loomahaiguste uurimiseks kasutatud katseloomade suhtelist osakaalu. Selle kategooria puhul on näha, et oluliselt on kahanenud nii kasutatud sõraliste kui ka kabjaliste arv. Samas täheldati samal eesmärgil kasutatud kiskjaliste arvu kasvu.

Lisaks sellele, et 2011. aasta oli loomatervishoiu karantiinide seisukohast suhteliselt rahulik ja surve põllumajandusloomadel katsetamiseks seetõttu väike, tõid liikmesriigid vähenemise muude põhjustena selles valdkonnas välja järgmise:

- loomapidamishoonete mahutavuse vähenemine;
- loomadel põhinevate suuremahuliste uuringute asendamine bioteaduslike laboriuuringutega (koekultuurid, rakuliinid jne);
- kuna suuremate loomi hõlmavate katsemudelite kasutamine on väga kulukas, võis see teatavate laborite jaoks jätkusuutmatuks muutuda;
- suuremal arvul loomi hõlmavaid katsemudeleid kasutatakse tavaliselt vahetult enne kliiniliste uuringute alustamist ning seetõttu on nende kasutamine tsükliline.

Suurema arvu kiskjaliste kasutamise kohta märkisid liikmesriigid, et neid loomi on kasutatud veterinaarsetes kliinilistes uuringutes, geneetiliste haiguste uuringutes, veterinaarmeditsiinis kasutatavate toodete ja seadmetega seotud uurimis- ja arendustegevuses ning vaktsiiniuuringutes (nt Leishmania).

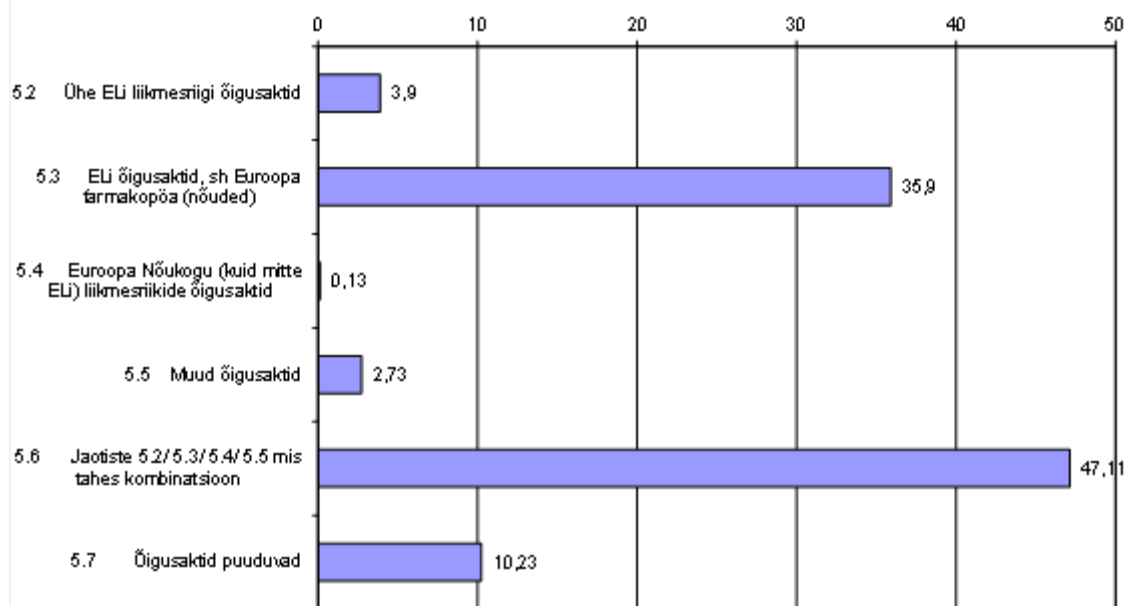
Enamiku liikide puhul on inimeste ja loomade haigustega seotud igat liiki uuringutes kasutatud katseloomi käsitlevad andmed sarnased 2008. aasta aruande andmetega. Siiski on oluliselt vähenenud rühma „muud närilised” kasutamine inimeste haiguste, eelkõige inimestel esinevate närvihaiguste ja psüühikahäirete uurimiseks.

III.6. Tulemused ELi tabeli 5 põhjal: inimmeditsiinis, hambaarstiteaduses ja veterinaarmeditsiinis kasutatavate toodete tootmiseks ja kvaliteedikontrolliks kasutatud katseloomad

Inimmeditsiinis, hambaarstiteaduses ja veterinaarmeditsiinis kasutatavate toodete tootmiseks ja kvaliteedikontrolliks kasutatud katseloomade arv moodustab 13,9 % katseteks kasutatud loomade koguarvust.

Suurim osa (47 %) selle valdkonna katseloomadest kasutati ühtaegu nii liikmesriikide, ELi, Euroopa Nõukogu liikmesriikide kui ka ELi välistes õigusaktides sätestatud nõuete täitmiseks. ELi õigusaktides, sealhulgas Euroopa farmakopöas esitatud nõuete täitmiseks tehtud katsed hõlmasid 35,9 % selles valdkonnas kasutatud katseloomadest.

Joonis 5
Inimmeditsiini, hambaarstiteaduse ja veterinaarmeditsiini toodete ja seadmete tootmise ja kvaliteedikontrolliga seotud õigusaktide täitmiseks kasutatud loomade osakaal

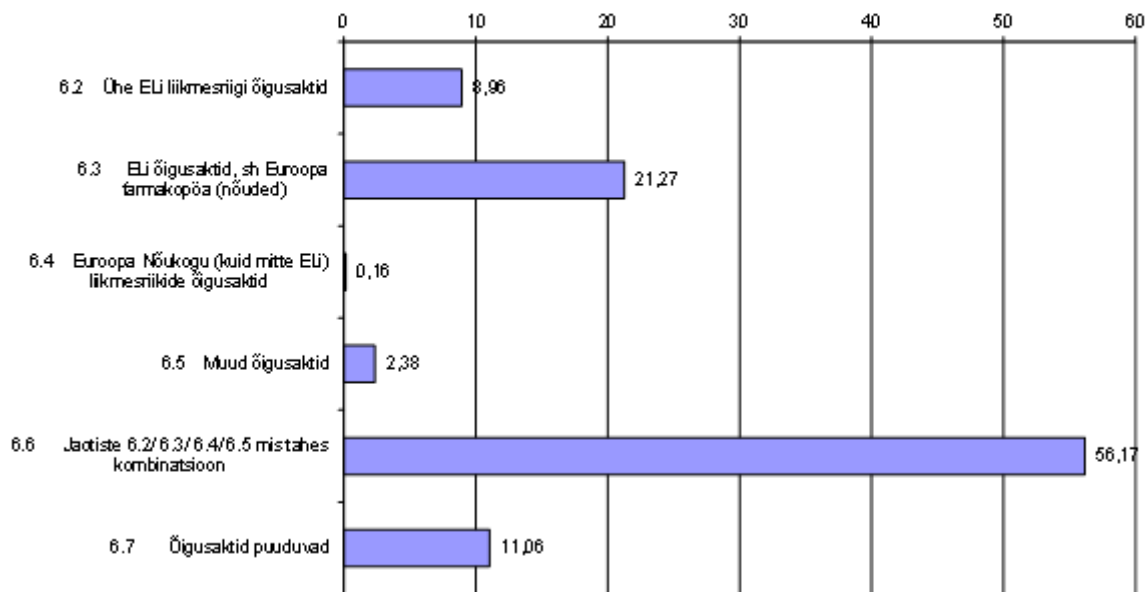
Võrreldes 2008. aasta aruandega on oluline märkida, et suurenenud on õigusaktides mittedisaldavate nõuete täitmiseks kasutatud loomade arv. Samuti tuleks märkida, et mõnevõrra on suurenenud siseriiklikes õigusaktides sisaldavate nõuete täitmiseks kasutatud katseloomade arv, kuigi kõnealusel valdkonnas kasutatud loomade koguarv on üldiselt vähenenud (192 000).

III.7. Tulemused ELi tabeli 6 põhjal: toksikoloogilise ja muu ohutuse nõuete hindamisel kasutatud katseloomi käsitlevate õigusaktide päritolu

Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamisel kasutatud katseloomade arv moodustab 8,75 % ELis katseteks kasutatud loomade koguarvust, nagu ka eespool osutatud.

Kõnealusel koguarvust moodustas samaaegselt mitmes õigusaktis sätestatud nõuete täitmiseks kasutatud katseloomade arv 56 % selles valdkonnas kasutatud katseloomadest. Selles valdkonnas oli suuruselt teine osakaal ELi õigusaktides (sealhulgas Euroopa farmakopöas) nõutud katsetel, nimelt 21,27 % (vt joonis 6).

Joonis 6
Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamist käsitlevate õigusaktide täitmiseks kasutatud loomade osakaal

Positiivne tulemus võrreldes 2008. aastaga on see, et eri õigusaktides sätestatud nõuete täitmiseks kasutatud loomade osakaal on kasvanud vähem kui 50 %-lt enam kui 56 %-ni.

Samuti on vähenenud õigusaktides mittesisalduvate nõuete täitmiseks kasutatud loomade arv.

Lisaks näidetele selliste katseliikide kohta, mis esitati eelmises aruandes kategooria „õigusaktidega ettenähtud nõuded puuduvad” all (st laborisisesed meetodid, millega kontrollitakse bioloogiliste veterinaartoodete ja meditsiinitoodete ohutust ja tõhusust vastavalt äriühingu standarditele või tuntud rahvusvahelistele standarditele), esitasid liikmesriigid seekord andmed esialgsete uuringute kohta, mis käsitlesid doosidega seotud katseid, arvude ja testitavate (nt loomaliigid, tõud, vanus) optimeerimist ning kliiniliselt heakskiidetud ravimite mürgisuse toimemehhanismi uurimist või kliiniliselt heakskiidetud ravimitega seotud kombinatsiooniuurimusi.

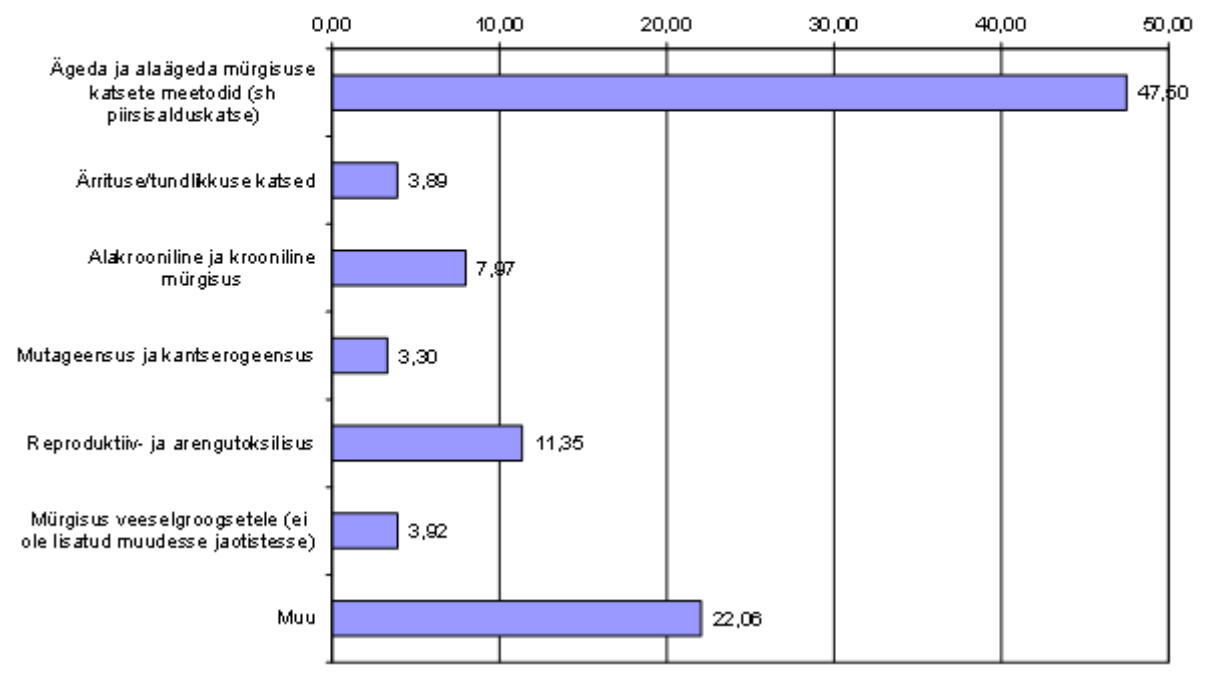
III.8. Tulemused ELi tabeli 7 põhjal: toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks tehtud mürgisuse katsetes kasutatud katseloomad

Kõige suurema osa toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks kasutatud katseloomadest (47,5 %) moodustavad ägeda ja alaägeda mürgisuse määramiseks tehtud testides kasutatud loomad. Ligikaudu 15 % katseloomadest kasutati kantserogeensuse, mutageensuse ja reproduktiivtoksilisuse katseteks. Suuruselt teine osakaal (22 %) on toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamisel (vt joonis 7).

Lisaks katseliikidele, mis esitati eelmises aruandes kategooria „toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamine” all (st katsed, mis olid seotud järgmisega: neurotoksilisus, toksikokineetika, meditsiiniseadmete bioloogilise hindamise katsed: nahasisesed reaktsioonitestid küülikutel, uuringud, milles käsitletakse nanoosakeste kudedest läbitungimist ja nende bioloogilist kokkusobivust kudede, tekstiilitööstuses kasutatavate värvainete sensibiliseerimispotentsiaali hindamise uuringud ning ohutustestides sisalduvad farmakoloogilised uuringud), teatasid liikmesriigid, et see kategooria hõlmas ka eri regulatiivsete standardite (näiteks US EPA, FDA) alusel lemmikloomade peal tehtud sihtloomade uuringuid, katseid, et määrata kindlaks veterinaarravimite jääke vasikate ja

broilerite puhul, ning mürgisuse puudumise ja toksiinide pöördumatuse ning vaktsiinide tõhususe kindlaksmääramise katset (lammaste katarraalne palavik, Clostridium).

Joonis 7
Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamisega seotud mürgisuse katsetes kasutatud loomade osakaal

Kui võrrelda nii loomade kasutamise arvu kui ka suhtelist osakaalu eelmiste aruannete andmetega, võib näha kahte olulist muutust.

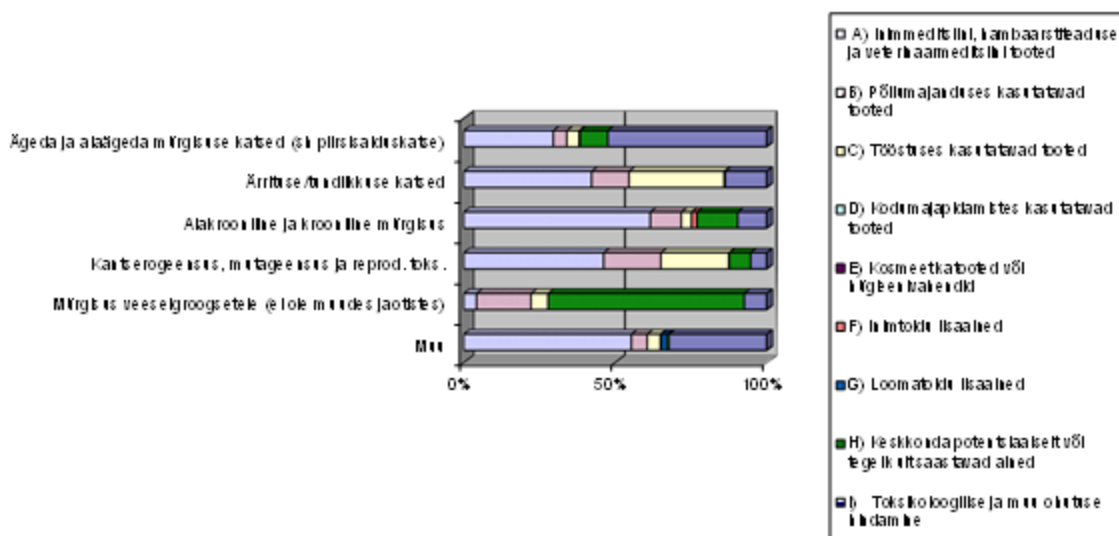
Viimase nelja aruande võrdluses on näha ägeda ja alaägeda mürgisuse määramise katsetes kasutatud loomade osakaalu pidevat kasvu vastavalt 36 %, 42 %, 45 % ja seejärel 47,5 %-ni. Loomade arvus väljendatuna tähendab see, et eelmise aruandega võrreldes kasutati 8 400 looma rohkem.

Vastupidiselt eelmisele kolmele aruandele, kus oli näha püsivat langust, on reproduktiivtoksilisuse katsetes kasutatud loomade osakaal 2011. aasta aruande kohaselt suurenenud 9 %-lt (2008. aastal) 11,35 %-ni. See tähendab, et kasutatud loomade arv on kasvanud peaaegu 19 000 võrra.

III.9. Tulemused ELi tabeli 8 põhjal: toodete toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks tehtud mürgisuse katsete liigid

Joonisel 8 on näidatud, et enamikku ägeda ja alaägeda mürgisuse testimise katseloomadest on kasutatud inimmeditsiinis, hambaarstiteaduses ja veterinaarmeditsiinis ning muul toksikoloogilisel ja ohutuse hindamisel. Ärritusega/tundlikkusega seotud omaduste puhul ning kantserogeensus/mutageensus ja reproduktiivtoksilisuse puhul on katseloomade kolmes kasutuskategoorias – inimmeditsiin, põllumajandus ja tööstustooted – näha sarnaseid suundumusi. Alakroonilise ja kroonilise mürgisuse katsetes on suuremat osa loomadest kasutatud eelkõige inimmeditsiini, hambaarstiteaduse ja veterinaarmeditsiini valdkonnas.

Joonis 8
Toksikoloogilise ja muu ohutuse hindamiseks tehtud mürgisuse katsetes kasutatud loomade osakaal tooteliikide kaupa

Kõige rohkem katseloomi (ligikaudu 39 %) kasutati inimmeditsiini, hambaarstiteaduse ja veterinaarmeditsiini valdkonna toodete eri viisidel testimiseks. Võrreldes 2008. aastaga oli kasutatud loomade arv 2011. aastaks vähenenud enam kui 130 000 looma võrra.

Suuruselt teine osakaal (üle 34 %) on muul toksikoloogilise hindamisel (2008. aastal 22 %), kus kasutatud loomade arv kasvas 122 000 võrra. Kasutatud loomade arvu poolest kolmas katseliik on keskkonnas leiduvate potentsiaalsete ja tegelike saasteainetega seotud katsed, kus kasutatud loomade arv oli 92 000 (osakaal 9 %).